

ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

2018/2

yıl: 9 cilt: IX sayı: 20

ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
ŞIRNAK UNIVERSITY JOURNAL OF DIVINITY FACULTY
2018/2 Cilt/Volume: IX Sayı/Number: 20
ISSN 2146-4901

Bu dergi **EBSCO Host: Academic Search Ultimate** veritabanında tam metin olarak,
Ayrıca **TÜBİTAK-ULAKBİM** Sosyal ve Beşeri Bilimler veritabanı, **ASOS, İSAM** ve **SOBIAD** Sosyal Bilimler Atf Dizini
tarafından taranmaktadır.

Sahibi/Owner

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adına Prof. Dr. Abdülaziz HATİP

Yazı İşleri Müdürü/Editor in Chief

Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ

Editör/Editor

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜL

Editör Yard./Co-Editors

Dr. Öğr. Üyesi A. Yasin TOMAKİN, Arş. Gör. Mustafa YILDIZ, Arş. Gör. İsmet TUNÇ

Yayın Kurulu/Editorial Board

Doç. Dr. Hüseyin GÜNEŞ

Doç. Dr. İbrahim BAZ

Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahim AYĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜL

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Yasin TOMAKİN

Dr. Öğr. Üyesi Emin CENGİZ

Dr. Öğr. Üyesi Fatih KARATAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Fevzi RENÇBER

Dr. Öğr. Üyesi M. Muhdi GÜNDÜZ

Dr. Öğr. Üyesi M. Şükrü ÖZKAN

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAĞIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sait UZUNDAĞ

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah AGİTOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Yaşar ACAT

Arş. Gör. İsmet TUNÇ

Arş. Gör. Mustafa YILDIZ

Arş. Gör. Talip DEMİR

Öğr. Gör. Şehmus ÜLKER

Redaksiyon / Redaction

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Yasin TOMAKİN

Baskı/Publication

Grafik Tasarım: DÜZEY AJANS 0212 417 92 92

Baskı

İLBEY MATBAA

Basım Tarihi / Publishing Date

Ağustos 2018 / August 2018

Yönetim Yeri/Administration Place

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mehmet Emin Acar Yerleşkesi, 73000 Merkez/Şırnak

Tel:+90 486 518 70 75 Faks: +90 486 518 70 76

e-mail: suifdergi@gmail.com

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi hakemli bir dergi olup yılda üç sayı olarak yayımlanır. Yayın dili Türkçedir. Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları yayıncı kuruluşa ait olup, izinsiz olarak kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama aktarılamaz.

Temel Fıkıh Bilgileri

Sabri ERTURHAN

Hikmet Evi Yayınları, İstanbul Eylül 2017, 1. Baskı, 384 s.

Tanıtın: Kübra ALTUNTAŞ*

İslam yalnızca inanç sisteminden meydana gelmez ameli ve ahlaki ilkeleri de kapsayan geniş bir yelpazeye sahiptir. İslam da hükümler itikadi, ameli ve ahlaki olarak üçe ayrılmıştır. Bu hükümlerden amelle ilgili olan kısım fıkhıdır. Günlük hayat içerisinde insan diğer insanlarla etkileşim halinde bulunmaktadır. Bu etkileşimin tabii bir sonucu olarak da hayatlarını daha da yaşanır hale getirecek kural-lara ihtiyaç duyarlar.

Her ne kadar örf, adet, gelenek ve görenekler bu ihtiyaca cevap vermeye çalışsa da yetersiz kalmakta ve insanoğlu hayatını düzen içerisinde geçirecek yasal yönden de hakkını savunup arayabileceği bir yaptırım gücüne ihtiyaç duymaktadır. İşte bu ihtiyaç hukukun daha geniş anlamda fıkıhın doğmasına sebep teşkil etmiştir. Bu yakın anlamlılık fıkıh ve hukuk kavramlarının çoğu zaman birbirlerinin yerlerine kullanılmasına da sebep olmuştur. Tanıtımını yaptığımız temel fıkıh bilgileri adını taşıyan eserde de bu ikili kullanıma dikkat çekilmek istercesine hukuktan daha geniş anlamalı olan fıkıh kelimesi tercih edilmiştir.

Kitap bir önsöz ve İslam hukuku genel bilgiler, İslam anayasa hukuku, İslam hukukunda devlet, şahıs hukuku, İslam aile hukuku, miras hukuku, ceza hukuku, yargılama hukuku, İslam muhakeme usulü hukuku, İslam borçlar hukuku (genel hükümler), akit çeşitleri, İslam eşya hukuku başlıklarından oluşmakta ve kaynakça ile sona ermektedir.

İçindekiler kısmında ilk dikkatleri çeken kitabın bölümlere ayrılmamış olması ve konuların başlıklar halinde sunulmuş olmasıdır. Kitapta bir değerlendirme ve sonuç bölümünün olmaması da düşündürücüdür. Oysa okuyucunun konuları daha rahat anlaması anlamlandırması için konuların bölümlere ayrılması daha iyi olabilirdi. Kitapta dile getirilen konuların genel bir değerlendirmesinin yapılması ve bununla bir sonuç kısmıyla desteklenmiş olması yazarın araştırma ve çalışmalarının neticesinde elde ettiği sonuçların okuyucuya sunulması ve okuyucunun genel bir kanı oluşturması açısından faydalı olabilirdi.

Ayrıca akit çeşitleri başlığı altında sıralanan alt başlıkların yanında kelimelerin Arapçasına da yer verilmiş ancak bu sadece bu bölümle sınırlı tutulmuştur. İçindekiler kısmının bir nizam düzen ve tertip sırası ile devam etmesi daha iyi

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri A. B. D.
ORCID: 0000-0003-2012-2104
kubraaltuntas50@hotmail.com

olurdu. Eđer kelimelerin Arapçasına yer verilecekse bu bütün başlıkları kapsamalıydı. Yer verilmeyecekse akit çeşitleri kısmında da yer verilmemeliydi. İçindekiler kısmının kendi içinde bir bütünlük sağlaması açısından bu hususa dikkat edilebilirdi.

Önsöz kısmında İslam hukukunun orijinalitesine değinildikten sonra kitabın yazılış amacını yazar şöyle ifade etmektedir. “ Bu hukukun birinci derecede öğrenme yükümlüleri, ilahiyat eğitimi alan kitledir. O nedenle bu çalışmanın öncelikli hedefi ilahiyat tahsili yapan kitledir. Eserde bir ilahiyatçının asgari düzeyde bilmesi elzem olan temel fıkıh bilgilerine yer verilmiştir. Çalışma bir ders kitabı niteliğindedir. Bu nedenle usanç verecek derecede ayrıntıdan veya bilmeceye dönüşecek derecede ihtisardan kaçınılarak bu ikisi arasında orta bir yol izlenmeye çalışılmıştır.”(önsöz)

İslam hukuku genel bilgiler ana başlığını taşıyan bölümde hukuk kavramı, hukukun bölümleri, fıkıh ve fıkıhın temel özelliklerine değinilmiştir. Fıkıh başlığı altında akılda kalıcı hale getirmek istercesine yazar “hukukun mahiyetini vezir bir şekilde dile getiren Üsküdarlı Talat Bey’e ait şu şiiri nakletmenin isabetli olacağını düşünüyorum;

İlm-i hukuktan sana bir nebze söyleyim,
Tasdik eder bu hükmü bütün zümre-i duhat:
Bir zat-ı hak bilinmelidir, bir de hakk-ı zat;
Bakisinin neticesi yok, hepsi türrehad.

Bu dörtlükte şair, hukukun Hak Teâlâ’yı tanımak ve kulların hukukuna riayet etmekten ibaret temel iki unsuru bulunduğunu, bunu bütün dâhilerin tasdik ettiğini, bunun dışında kalan başka ifadeyle şiirde hukukun kaynağının ilahi olduğu, Allah ve kul haklarına riayet edilmediği takdirde hukuktan bahsetmenin anlamsız olduğu vurgulanmaktadır.” (sayfa21-22) sözlerine yer vermiştir.

İslam anayasa hukuku başlığı altında anayasa hakkında kısaca bilgi vermiştir. İslam hukukunda devlet başlığı altında devlet kavramı, devletin unsurları, devletin fonksiyonları hakkında bilgi vermiş ve aynı konunun ilerleyen sayfalarında konunun önemine binaen İslam hukukunda devlet başkanının belirlenmesi konusunu Mehmet Akif Aydın’ın İslam hukukunda devlet başkanının tayin usulü adlı makalesinden bir kesit alarak tamamlamıştır.

Şahıs hukuku ana başlığı altında yer alan şahsiyetin sona ermesi alt başlığı altında “ ölümle birlikte hem vucub hem de eda ehliyeti ortadan kalktığından, ölen kişinin sağlığında yapmadığı ibadetleri varislerinin yapması söz konusu olmaz. Bu borçlardan mesela orucun fidyesi ancak vefatından önce vasiyeti halinde mümkündür. Aksi takdirde varislerin bu fidyeyi vermeleri üzerlerine vacip olmaz. Ama isterlerse kendi mallarından bağış yapabilirler. Ayrıca ölünün arkasından hayır ve hasenatta bulunulması, dua edilmesi caiz olup bu gibi hususlar teşvik

edilmiştir.”(sayfa 47-48) sözleriyle aslında bir kavramdan bahsetmekte ancak kavrama yer vermemektedir. Anlatılmaya çalışılan kavram ıskat kavramıdır. Aslında kitabın ilerleyen sayfalarında akit çeşitleri başlığını taşıyan konunun alt başlığında ıskat kavramına yer verilmektedir. En azından yazar bu konu ilerde daha ayrıntılı işlenecek şekilde bir atıfta bulunabilir ya da kısaca kavramdan bahsedip okuyucuyu gelecek konu içerisindeki bu kavrama hazırlayabilirdi.

Yazar İslam aile hukuku başlığına nikâhın önemi alt başlığına yer vererek başlamıştır. Öneme binaen konuyu ayet ve hadislerle destekleyip ailenin ne kadar önemli bir kurum olduğunu asli kaynaklardan delillerle hatırlatmıştır. Nikâhın çeşitlerinden Mut’a nikâhının üzerinde önemle durmuş mezheplerinin bu konu hakkındaki gerekçelerini de açıklayarak günümüzde çok tartışılan ve özellikle üniversite gençleri arasında yaygın olan bu konuya öğrencilerin daha iyi anlaması ve kavraması için genişçe yer vermiştir.

Ayet ve hadislerle zenginleştirerek başladığı miras hukuku başlığına bir okuma parçası ile son vermiştir. Tartışmalı bir konu olan mirasta neden kadının erkeğin yarısı kadar pay aldığı hususuna Din İşleri Yüksek Kurulu tarafından alınan kararın okuma parçası şeklinde okuyucuya sunulmuş olması zihindeki soruların meşru bir zeminde çözüme kavuşmasına olanak sağlamıştır.

Eser adına yakışır şekilde fıkıhın temel bütün konularına yer vermektedir. Ancak kitabın bölümlere ayrılmamış olması, konuların başlıklar halinde verilmesi ve bir başlık altında Arapça kavramların kullanılıp diğer başlıklar altında kullanılmaması kitabın bütünlüğünü bozmakta ve yazım şartlarına uymamaktadır. Belki değerlendirme olmaya bilir ama bir sonuç bölümünün olmaması araştırmanın ya da konuların havada kalmasına sebep olmaktadır. Çünkü sonuca ulaşılmamış bir çalışma henüz tamamlanmamış demektir.

Eserde konular açıklanırken temel kaynaklar olan Kur’an ve hadislerden faydalanılmıştır. Ayrıca gerekli yerlerde mecelle külli kaidelerine yer verilmiştir. Kişilerin zihninde soru işaretlerine sebep olan bir takım konular okuma parçası ile desteklenmiştir. Gerekli yerlerde mezheplerin görüşlerine de yer verilerek konular temellendirilmiştir. Bütün bu ayrıntılara yer verilmesi takdire şayandır. Okuyucunun gözü yazarın yorumlarını aramaktadır. Ancak eserde yazarın görüşlerine çok az yer verilmiştir. Daha çok kaynaklardan istifade edilerek konular açıklanmıştır.

Temel fıkıh bilgileri isimli eser her ne kadar lisans öğrencilerinin istifade etmesi açısından bir ders kitabı niteliğinde hazırlanmışsa da kitap kriterlerini dikkate alarak yazılması daha faydalı olurdu. Her ne kadar öğrenciler ders kitabı olarak istifade etse de bir kitabı ellerine aldıklarında bir kitap böyle yazılıyormuş şu hususlara dikkat ediliyormuş gibi düşünceler zihinlerine işlemektedir. Zannımızca öğrencilerinin ileriye dönük daha iyi hazırlanmaları için ileride yazacakları eserlerde hata paylarını en aza indire bilmeleri için yazarların kitap yazım kriterlerine daha çok dikkat etmeleri gerekmektedir.